

# Ο ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

Δὲν τὸ θεωρῶ καὶ τόσο ἱκανοποιητικὸ νὰ εἶναι κανεῖς ἀντιπροσωπευτικὸς ποιητῆς καὶ νὰ ἀγαπᾶται ἀπὸ τοὺς νέους. Οἱ νέοι — ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ φράσις — εἶναι λίγο πεισματάρηδες καὶ κατέχονται ἀπὸ ἓνα εἶδος μοχθηρίας. Πολλὲς φορές δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν ἐργασία τῶν συνομηλίκων τῶν καὶ ἄλλοτε πάλι ἀρπάχνουν ὅποιονδὴποτε καὶ τὸν περιδιαβά- ζουν στὰ χέρια τοὺς διὰ νὰ κάμουν τοὺς ἄλλους νὰ σκάσει ἡ χολὴ τους. Γιαυτό ἡ ἀγάπη τῶν νέων καὶ ἡ ἀντιπροσωπευ- τικότητα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ αποτελέ- σουν τὴν λυδία λίθον διὰ τὴν ἀξία τῶν φι- λολογοῦντων. Μεταχειρίζομαι τὸν ὅρον «φιλολογοῦντες» διότι πρέπει νὰ παύσω- με νὰ ὀμιλοῦμε διὰ ποιητὰς, ὅσοι τοῦλά- χιστον δὲν ἔχομε καιρὸ διὰ χάσιμο. Ἄν πᾶσι μερικοὶ ἐπιμένουν νὰ ὀμιλοῦν διὰ «ποιητὰς» πρέπει νὰ κάμουν διάκρισι- μεταξὺ «ποιητῶν» καὶ «ποιητιζόντων». Καὶ ἄς μὴν παραξενευθοῦν οἱ νέοι μας ἂν θὰ κατατάξωμε καὶ τὸν Καρυωτὰ καὶ μεταξὺ τῶν ποιητιζόντων.

Οἱ νέοι μας ἀγαποῦν καὶ θαυμάζουν τὸν Καρυωτὰ διότι ἔγραψε τὸ ποίημα ἐ- κεῖνο: «Α! κύριε κύριε Μαλακᾶς» κτλ. τοῦ ὁποῦ οἱ τελευταῖοι στίχοι: «Α! κύ- ριε κύριε Μαλακᾶς—Ποῖός τελευταῖος θὰ γελάσει» ἔγινε τὸ σύνθημα τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερικῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ νέοι μας δὲν παύουν νὰ θαυμάζουν τὸν Κα- ρυωτὰ καὶ ὡς «ἀπαισιόδοξο» ποιητὴ, παραβλέποντας ἢ μὴ νοιώθοντας, ὅτι ἡ φράσις ἢ ὁ στίχος «Ποῖός τελευταῖος θὰ γελάσει» ἐξυπακούει θάρρος, ὑπομονή, ἀ- γῶνα καὶ πάλι μέχρι τελικῆς ἐπικρα- τήσεως. Ἴσως οἱ πολυμαθεῖς νέοι μας νὰ μὴν ξέρουν ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ «Ποῖός τελευταῖος θὰ γελάσει» ἀνάγεται στὴν Γαλλικὴ παροιμία «rira bien qui rira le dernier» δηλαδὴ θὰ γελάσει πραγματικὰ ἐκεῖνος ποὺ θὰ γελάσει τελευταῖος, ἴσον ὁ νικητής. Τώρα δὲν ξέρομε τί ἐπείσθδιο μεσολάβησε μεταξὺ Καρυωτὰ καὶ Μα- λακᾶς διὰ νὰ γραφῇ αὐτὸ τὸ ποίημα, καὶ νὰ σχηματίσωμε τοῦλάχιστον καὶ ἐμεῖς γνώμη ἂν ὑπῆρχε «δικαίον» (κατὰ τοὺς Ῥωμαίους νομικοὺς) νὰ γραφῇ τὸ ποίημα,

ὁπότε θὰ αἰσθανθοῦμε συμπάθεια βέβαια πρὸς τὸν Καρυωτὰ. Διότι ὁ Καρυωτά- κης φοβερίζει τὸν Μαλακᾶς ὅτι θὰ νι- κήσῃ στὸ τέλος, δηλαδὴ θὰ γελάσῃ τε- λευταῖος. Κάποιος δὲ ἔγραψε ὅτι ὁ «ἀδύ- νατος» ὑδρίζει ἢ φοβερίζει. Στὴν περί- πτωσι δὲ αὐτῇ, ἐφόσον δὲν ξέρομε τὴν αἰ- τία — τὸ ἐπείσθδιο Καρυωτὰ καὶ Μαλα- κᾶς — διὰ τὴν ὁποία γράφηκε τὸ ποίη- μα — διὰ νὰ δικαιώσωμε τοῦλάχιστον τὸν Καρυωτὰ, ἂν εἶχε δίκαιο — ὁ Μαλακά- σης βγαίνει κερδισμένος, ἐντελῶς ἀπρόσ- δλητος καὶ ἀλώδης ἀπὸ τὴν ἐπίθεσι αὐ- τῇ τοῦ Καρυωτὰ. Διότι θὰ πῇ: «Ἐγώ, κύριοι νέοι, ὑπῆρξα — καὶ ὑπάρχω ἤδη — ποιητής. Ἐγραψα ποίηματα, ἐξέδωκα βι- βλία, ἐτιμήθην ἀπὸ τοὺς συγχρόνους μου, ἔζησα εὐτυχῶς. Τί με ἀπειλεῖτε ὅτι θὰ γελάσῃτε τελευταῖοι; Μήπως ἀνέλαβα καὶ τὴν ὑποχρέωσι νὰ μὴ βγοῦν ἄλλοι ποι- ηταί, νὰ μὴ γράψῃ κανεὶς εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα καλότερα ἀπὸ μένα; Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ γράψῃτε καὶ σεῖς καὶ μά- λιστα καὶ καλότερα ἀπὸ μένα».

Τί ἔχουν νὰ ἀπαντήσουν εἰς αὐτὰ οἱ νέοι!

Ἀλλὰ ὁ Καρυωτὰς εἶναι «ἀπαισιό- δοξος» ἐπειδὴ γράφει ἓνα ποίημα καὶ ἐκ- φράζει μ' αὐτὸ ἀηδία πρὸς τὴν ζωὴ, ἀνα- φέρει ἐκεῖ μέσα τὸ βιβλιοπωλεῖο Βασι- λείου, τὴν κ. Δίπλα-Μαλάμου καὶ ἄλ- λα τὰ ὅποια «λέγει» ὅτι δὲν τοῦ κάμνουν αἰσθησι. Νομίζω ὅτι ὁ Καρυωτὰς ἦταν κοσμικώτατος νέος καὶ τὸ συμπεραίνω ἀ- κριβῶς ἀπὸ τὸ ποίημά του αὐτό. Θέλει νὰ μᾶς ἀποδείξῃ — μὲ τὸ ποίημα αὐτό — ὅτι ὑ- περέχει, ἔξχει μέσα στὸν κύκλο του. Πο- λὺ πιθανόν. Ὁ Καρυωτὰς περιγράφει θαυμάσια εἶναι πνευματώδης, ἀλλὰ οἱ στί- χοι του, ὅπως ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος, — ἀ- παντώντας στὴν κριτικὴ ποῦ τοῦ ἔγρα- ψε ὁ κ. Ρώτας — δὲν εἶναι ποιήματα. Ἡ ὁμολογία του ὁμῶς αὐτὴ εἶναι μετριο- φροσύνη καὶ... καὶ (τί νομίζετε;) προστί- θεται καὶ ἄλλο ἓνα στοιχεῖο στὸ ποιητικὸ ταλέντο τοῦ Καρυωτὰ ἀπὸ τοὺς νέους. Κανεὶς βέβαια δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ μετρι- οφροσύνη εἶναι μία ἀρετὴ, ἀλλὰ δὲν ἔχει καμμιά σχέσι, ἀπολύτως καμμιά, μὲ τὸ



ποιητικό ταλέντο. Και άλλο ένα στοιχείο δια τὴν ἀπαισιοδοξία, τὴν ἀντίστροφη ἐννοεῖται, τοῦ Καρυωτάκη εἶναι καὶ ἡ ἀπάντησίς του στὴν κριτικὴ τοῦ κ. Ρώτα. "Ένας ἄνθρωπος ἀπελπισμένος, πού δὲ θέλει νὰ ζήσει, πού δὲν δίνει σημασία σὲ τίποτε, θὰ καθήσει νὰ γράφῃ ἀπάντησι σὲ κριτικὴ πού ἔγραψε ἕνας ἐρασιτέχνης καὶ μάλιστα πού δὲν ἦταν δὲ καὶ τόσο δυσμενής;

Ἡ ἀπαισιοδοξία του φαίνεται, λέγουν οἱ νέοι, καὶ στὰ ποιήματά του «Ἰδανικοὶ αὐτόχειρες» καὶ ἄλλα, πού μιλοῦν περὶ αὐτοκτονίας καὶ τέλος ἀπὸ αὐτὴ τὴν πραγματοποίηση τῆς αὐτοκτονίας του.

Ἡ αὐτοκτονία εἶναι ὑπόθεσις μιᾶς στιγμῆς. Χιλιάδες σκέψεις ἔρχονται καὶ φεύγουν. Τὴ μιὰ στιγμὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι χαρούμενος καὶ τὴν ἄλλῃ σκυθρωπός, χωρὶς καθόλου νὰ καταλαβαίνει τὸ «γιατί» καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ λόγος νὰ εἶναι χαρούμενος τὴ μιὰ στιγμὴ καὶ σκυθρωπός τὴν ἄλλῃ. Πολλοὶ ἄνθρωποι γλύτωσαν ἀπὸ τὴν αὐτοκτονία ἐπειδὴ τὴν κατέληξαν στιγμὴ δὲν εὐρέθηκε στὴν τσέπη του ἕνα περιστροφ. Τί νὰ σὰς πῶ; Ἀπὸ προσωπικὴ πείρα γνωρίζω ὅτι αὐτοκτονοῦν ὀλιγώτεροι οἱ δυσαρεστημένοι ἀπὸ τὴ ζωὴ.

Οἱ νέοι μας ἀκόμη θέλουν νὰ ποῦν ὅτι ἦταν καὶ συφυσιδικός. Αὐτὸ τοῦ ἀπονέμεται ὡς μεγάλος ταυρος ἀπὸ τοὺς νέους διὰ νὰ χρησθῇ μὲ τὸν τρόπο αὐτό καὶ ἡρώως κοινωνικός, ἢ θύμᾳ τῆς κοινωνίας. Μπορεῖ νὰ ἦταν. Ἀλλὰ χρειάζονται στοιχεῖα καὶ ἀποδείξεις διὰ νὰ τὸ πιστεύσωμε. Τὸ ποίημά του «Ὁ χρὸς σπειροχαίτης» εἶναι μία ἐπίδειξις τῆς περιγραφικῆς δεινότητος τοῦ Καρυωτάκη. Μᾶλλον μία ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἦταν συφυσιδικός, μολονότι ὁμιλεῖ εἰς πρῶτον πρόσωπο.

Ἐδιάβασα ποιήματα τοῦ Καρυωτάκη χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ὅτι ἦταν ποιήματα. Σὲ μιὰ διάλεξι ἕνας νέος, ὁπαδὸς τοῦ Καρυωτάκη, μᾶς ἐδιάβασε μὲ ὕψος συγκινητικόν, ἀλλοῦ ἀνεβάζοντας καὶ ἄλλου κατεβάζοντας τὴ φωνή του, δίνοντας ἔτσι σὲ κάθε λέξι κάποια ἰδιαιτέρη σημασία. Ναί, τότε ἐκατάλαβα ὅτι εἶναι στίχοι. Ἀλλὰ ἂν ἀνοίξωμε ἕνα ὁποιοδήποτε βιβλίον (παίρνω ἕνα στὴν τύχη) καὶ ἀπαγγείλωμε π. χ. τὰ ἐξῆς, μὲ τὸ ἴδιο ὕψος πού

ὁ ὁπαδὸς τοῦ Καρυωτάκη ἐδιάβασε τοὺς στίχους του :

«Οἱ δικαστικοὶ ἀνεπὶδῆσαν ἐκπληκτοί. Σεῖς πού διευθύνετε τὴν ὑπόθεσι τοῦ μακαρίτη, θὰ ξέρετε τὰ μυστικά του. Ἀπαντήσατε. Ὁ συμβολαιογράφος ἐσήκωσε τοὺς ὦμους του...»

Σὰς βεβαίῳ ἂν αὐτὰ διαβαστοῦν μ' ἕνα συγκινητικὸ καὶ ποιητικὸ ὕψος, θὰ ἔχητε ἐμπρὸς σας τὰ ποιήματα τοῦ Καρυωτάκη. Ἄν ἀπλᾶ τὰ διαβάσητε, θὰ εἶναι ἀπλᾶς φράσεις, κατὰλληλες καὶ διὰ παραδείγματα γραμματικῆς ἢ συντακτικῆς, ὅπως εἶναι καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Καρυωτάκη.

Ὅσο διὰ τὸ γεγονός πού ὁ Καρυωτάκης δὲν ἔγραψε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἐπὶ ποιήματα, αὐτὸ ἀποδεικνύει τὸν Καρυωτάκη ὅντα οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητον· ἄνθρωπος δηλαδὴ πού δὲν ἐνδιαφέρονταν νὰ ζήσει ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς πέννας του ἢ ὅποια πέννα καθιστᾷ τὸν βίον μοναχικόν καὶ ἰδιορρυθμικόν καὶ στερεὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ καθερωμένα θέληγτρα τῆς ζωῆς. Ὁ Καρυωτάκης δὲν θέλησε νὰ θυσιάσῃ αὐτὰ τὰ θέληγτρα τῆς ζωῆς. Ἡ διανόησι ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἕνα κόσμημα καὶ τὴν ἐχρησιμοποίησε γράφων μόνον στίχους.

Ἄν θὰ εἶχε τὴν ἀνάγκη, νὰ ζήσει μὲ τὰ διανοητικὰ του δημιουργήματα θὰ ἔγραφε, ἀσφαλῶς, καὶ κριτικὰ καὶ διηγηματικά καὶ παραμύθια καὶ ἡθογραφίες καὶ λεξικά καὶ παροιμίες καὶ οὐδὲν ἄλλο.

Ἀλλὰ ὑπῆρξε κερδισμένος τῆς ζωῆς. Δὲν ἔλαβε αὐτὴ τὴν ἀνάγκη καὶ ἐκράτησε εἰς τὸ ὕψος τὴν ὑπόληψί του. Ὅταν δὲ ἐκινδύνευσε ἡ ὑπόληψίς του, ὅταν οἱ ἀνώτεροί του τὸν περιέσφιξαν, καὶ τὸν ἔστειλαν στὴν Πρέβεζα, δὲν θέλησε νὰ περιβληθῇ τὸν μανδύα τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ δὲν ἀνεζήτησε παρηγορία εἰς τὸν ἐσωτερικόν του ἄνθρωπον. Ἐδῖνε μεγάλη σημασία εἰς τὴ ζωὴ καὶ πίστευε ὅτι ἡ αὐτοκτονία του θὰ ἐτάραιε τοὺς κύκλους τῆς κοσμικῆς Ἀθήνας. Πίστευε ὅτι θὰ ἐδημιουργεῖτο σοβαρὸ σκάνδαλο καὶ θὰ... παρηγορεῖτο ὁ ὑπουργός. Ἡ τοκτόνησε, λέγουν, σύμφωνα μὲ τὴν ἰαπωνικὴν ἀντίληψιν. Εὐτυχῆς καὶ αἰσιόδοξος ἄνθρωπος ἀφού εἶχε τὸ κουράγιο νὰ ἐξισώνῃ, στὴ φιλοτιμία, τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Ἰαπωνία.

Ε. Ζ.

Συζητήσιον ΑΘ. 1936 αρ. 1

Εὐφ. Ζήνων